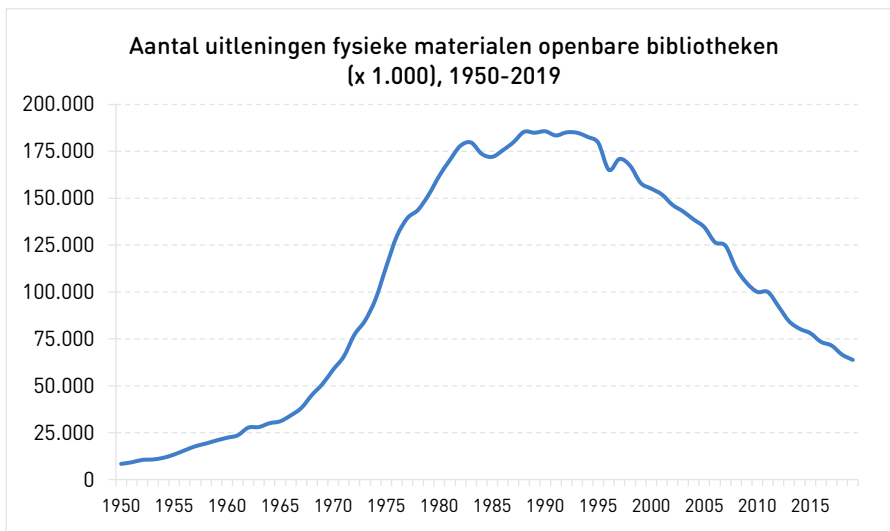

Uitleningen van de openbare bibliotheek

Het aantal uitleningen van fysieke boeken loopt sinds 1999 vrij constant terug. Ook het aantal uitleningen per lid en per materiaal daalt licht. Daarentegen is juist een stijging in de hoeveelheid digitale uitleningen te zien. Het fysieke fictieboek voert de boventoon.

Daling aantal uitleningen

Het aantal uitleningen van fysieke materialen loopt sinds 1999 vrij constant terug; dat geldt voor zowel boeken als voor audiovisuele materialen, voor zowel boeken voor volwassenen als boeken voor jeugd en voor zowel fictie als voor non-fictieboeken. In 2019 werden 63,8 miljoen materialen uitgeleend, waarvan 61,1 miljoen fysieke boeken; dit is circa 4% minder dan in het jaar daarvoor (Van de Burgt & Van de Hoek, 2020; CBS, 2020a). Tegenover deze daling van de fysieke uitleningen staat een stijging van het aantal uitleningen van e-books: van 1,6 miljoen uitleningen in 2015 naar bijna 3,9 miljoen eind 2019 (Van de Burgt & Van de Hoek, 2020; CBS, 2020b).

Bron: Van de Burgt & Van de Hoek, 2020.

Uitleningen van openbare bibliotheken op de BES-eilanden

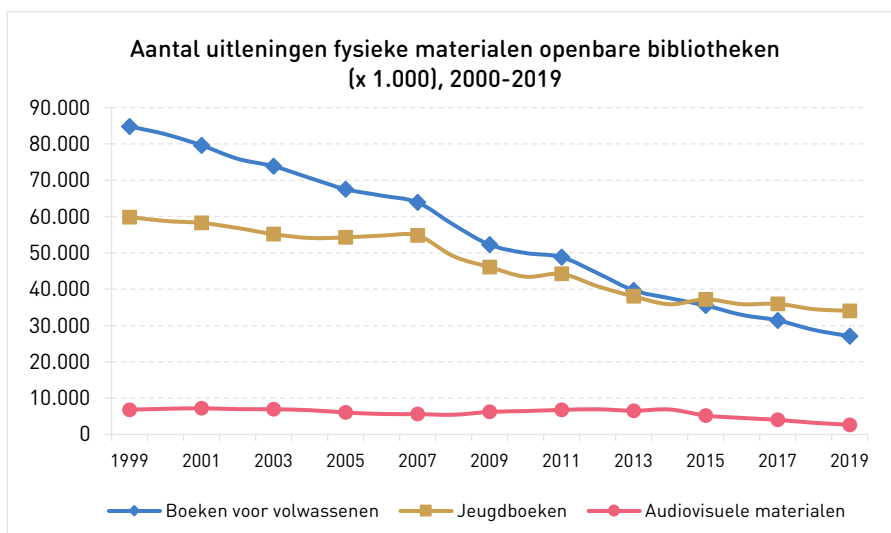
Vanuit de Nederlandse wetgeving is de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) ook op de BES-eilanden – Bonaire, Sint Eustatius en Saba – van toepassing. In 2018 vroeg de KB als onderdeel van de jaarlijkse Gegevenslevering Wsob voor het eerst ook de bibliotheken op de BES-eilanden om gegevens over het kalenderjaar 2017. De resultaten voor de BES-eilanden zijn echter beperkter en niet direct met de resultaten voor Europees Nederland te vergelijken. Daarom is het aantal uitleningen van de bibliotheken op de BES-eilanden niet in dit artikel verwerkt, maar zijn alle resultaten rondom deze bibliotheken gebundeld in een artikel over [openbare bibliotheken op de BES-eilanden](#).

Uitleningen van de digitale bibliotheek

Sinds de start van het e-bookplatform in 2014 laat het aantal uitleningen via de online bibliotheek een stijgende lijn zien, met groeipercentages van 99% (2015) en 74% (2016). Daarna vlakke de groei relatief gezien af, maar bleef het aantal uitleningen stijgen. In 2016 werden 2,8 miljoen e-books uitgeleend door de online bibliotheek; in 2019 steeg dat aantal tot bijna 3,9 miljoen uitleningen (Van de Burgt & Van de Hoek, 2020a; CBS, 2020b).

Meer fictie dan non-fictie

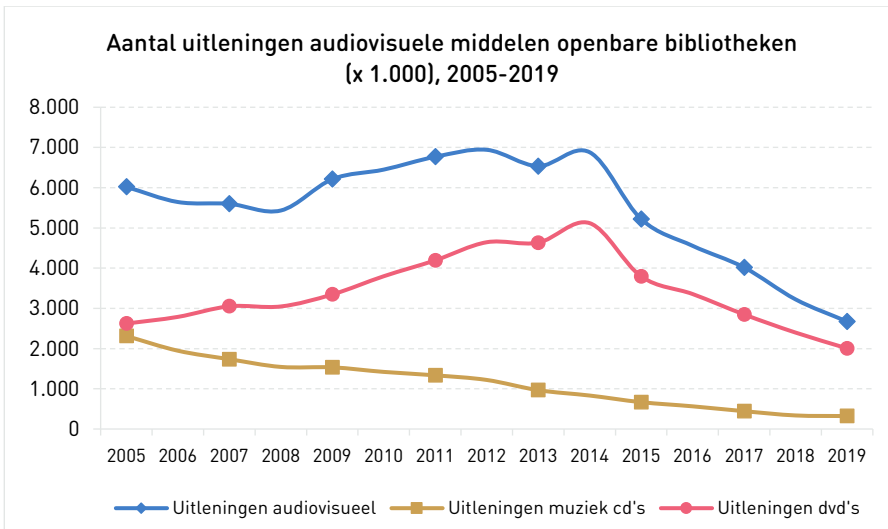
Het aantal uitleningen van jeugdboeken daalde in 2019 met 1% tot circa 34 miljoen uitleningen. Circa één op de vijf uitleningen van jeugdboeken in eigendom van de bibliotheek verliep in 2019 via de Bibliotheek *op school*. Het aantal uitgeleende boeken voor volwassenen nam met 6% af tot circa 27 miljoen. In 2015 werden voor het eerst meer jeugdboeken dan boeken voor volwassenen uitgeleend; deze ontwikkeling zette in 2019 verder door. Verhoudingsgewijs lenen kinderen en volwassenen steeds meer fictie en minder non-fictie: in 2019 was fictie goed voor 81% van alle uitleningen van papieren boeken (Van de Burgt & Van de Hoek, 2020).

Bron: Van de Burgt & Van de Hoek, 2020.

Audiovisuele middelen steeds minder populair

In 2019 leenden openbare bibliotheken bijna 2,7 miljoen audiovisuele materialen uit, zoals cd's en dvd's. Dat was 17% minder dan het jaar daarvoor. De daling van het aantal uitleningen van cd's werd al vóór 2005 ingezet; voor dvd's geldt dat pas sinds 2014 (Van de Burgt & Van de Hoek, 2020). In de afname van dvd-uitleningen is de opkomst van video on demand-diensten van tv- en internetproviders en bedrijven als Netflix, HBO, Amazon en Videoland duidelijk zichtbaar.

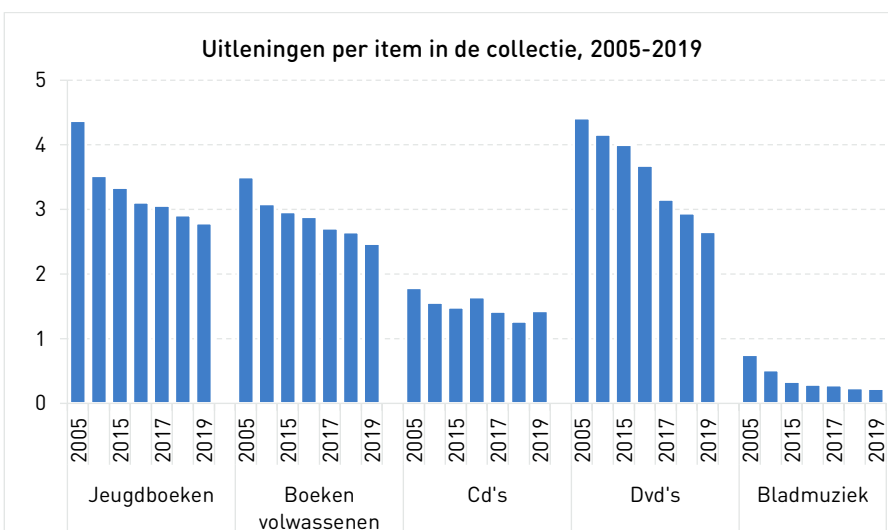
Bron: Van de Burgt & Van de Hoek, 2020.

Minder uitleningen per lid

Het ligt voor de hand te denken dat de veranderingen in het aantal uitleningen gerelateerd zijn aan veranderingen in het aantal leden. Alleen leden kunnen tenslotte boeken lenen. Het aantal uitleningen blijkt echter niet rechtstreeks gelieerd te zijn aan het aantal leden. De relatieve daling in het aantal uitleningen vanaf medio jaren negentig is groter dan die in het aantal leden. Sinds de jaren negentig neemt elk lid gemiddeld minder materialen mee naar huis. Ook de laatste jaren blijft het gemiddelde aantal geleende materialen verder dalen, van 25 uitgeleende materialen per lid in 2010 tot 18 materialen in 2019 (Van de Burgt & Van de Hoek, 2020).

Aantal uitleningen per item licht gedaald

Een exemplaar van een willekeurig jeugdboek werd in 2019 gemiddeld bijna 3 keer (2,8) uitgeleend. Dat is minder vaak dan in 2005, toen dat nog 4,4 keer per jaar was, en iets minder vaak dan in 2018, toen de teller op 2,9 keer stond. Een boek voor volwassenen werd in 2019 gemiddeld 2,5 keer per jaar uitgeleend. Ook daar is eenzelfde afname zichtbaar ten opzichte van 2005 (3,5 keer) en 2018 (2,7). Binnen de totale collectie ligt het gemiddelde aantal uitleningen per item per jaar het hoogst voor jeugdboeken (2,8 keer) en dvd's (2,7 keer) (Van de Burgt & Van de Hoek, 2020).

Bron: Van de Burgt & Van de Hoek, 2020.

Boeken meest uitgeleende materialen

Per lid leenden bibliotheken in 2019 gemiddeld circa 17,6 items uit de collectie uit. Boeken vormden het grootste aandeel van deze uitleningen; deze werden gemiddeld 16,9 keer per bibliotheeklid uitgeleend. Hoe kleiner het werkgebied van de bibliotheken, uitgedrukt in aantal inwoners, des te hoger ligt het aantal uitleningen per bibliotheeklid (Van de Burgt & Van de Hoek, 2020). De meest uitgeleende titel voor volwassenen was *De zeven zussen: Maia's verhaal* van Lucinda Riley; onder de jeugd gooide *De waanzinnige boomhut van 91 verdiepingen* van Andy Griffiths de hoogste ogen (KB, 2020).

Top 10 meest uitgeleende fysieke boeken in 2019

	Volwassenen		Jeugd	
	Titel	Auteur	Titel	Auteur
1	De zeven zussen: Maia's verhaal	Lucinda Riley	De waanzinnige boomhut van 91 verdiepingen	Andy Griffiths
2	De zeven zussen: Storm	Lucinda Riley	Het leven van een Loser 10: Ff offline	Jeff Kinney
3	De zeven zussen: Schaduw	Lucinda Riley	De waanzinnige boomhut van 78 verdiepingen	Andy Griffiths
4	De acht bergen	Paolo Cognetti	Het leven van een Loser 12: Wegwezen	Jeff Kinney
5	De doorbraak	Simone van der Vlugt	De waanzinnige boomhut van 52 verdiepingen	Andy Griffiths
6	Het schaduwspel	Simone van der Vlugt	Het leven van een Loser 9: Flutvakantie	Jeff Kinney
7	Leven en laten leven	Hendrik Groen	De waanzinnige boomhut van 65 verdiepingen	Andy Griffiths
8	Nazomer	Esther Verhoef	Het leven van een Loser 8: Gedumpt	Jeff Kinney
9	Wees onzichtbaar	Murat Isik	Het leven van een Loser 11: Drie keer niks	Jeff Kinney
10	Gespleten	Karin Slaughter	De waanzinnige boomhut van 39 verdiepingen	Andy Griffiths

Bron: KB, 2020.

Helft bibliotheekleden leent weleens voor anderen

In 2019 was circa een op de vijf Nederlanders lid van de openbare bibliotheek (Van de Burgt & Van de Hoek, 2020; CBS, 2020a). Het aandeel Nederlanders dat gebruikmaakt van een bibliotheekabonnement is vermoedelijk groter: de helft van de actieve bibliotheekleden leent weleens materialen op zijn of haar pas voor anderen, zoals een partner of kinderen (Nagelhout, 2020). Op basis van tien jaar consumentenonderzoek naar het lezen, kopen en lenen van boeken maakte Stichting Marktonderzoek Boekenvak in 2018 een profiel van de boekentener. Uit deze analyse en recentere metingen blijkt onder andere dat vrouwen, jongeren (tot 35 jaar),

hoogopgeleiden en mensen met kinderen relatief vaak boeken lenen bij de bibliotheek (KVB Boekwerk, 2018; Nagelhout, 2020).

Bronnen

- › Burgt, A. van de & Hoek, S. van de (2020). [Bibliotheekstatistiek 2019](#). Den Haag: KB.
- › Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), StatLine (2020a). [Openbare bibliotheken; leden, collectie, uitleningen vanaf 1900](#).
- › Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), StatLine (2020b). [Landelijke digitale openbare bibliotheek; gebruik, accounts en licenties](#).
- › KB (2020). [Datawarehouse](#).
- › KVB Boekwerk (2018). [Wie is de lener?](#) Amsterdam: KVB Boekwerk, in opdracht van Stichting Marktonderzoek Boekenvak (Koninklijke Boekverkopersbond, Groep Algemene Uitgevers, Stichting Lezen, CPNB, KB).
- › Nagelhout, E. (2020). [Rapportage Boekenbranche Meting 51. 1e reguliere meting van 2020 naar het kopen, lezen en lenen van boeken](#). Amstelveen: GfK, in opdracht van Stichting Marktonderzoek Boekenvak (Koninklijke Boekverkopersbond, Groep Algemene Uitgevers, Stichting Lezen, CPNB, KB).